

սինէ 89,748 քւսէ ազճէ սարֆ օլուն-
մագլտա տըր, տիմէք օլուն քի շու սալ-
եան վէ ասկ'ը պէտուլի վէրկիւրինէ
տախի պիրիտարէ թախսիս օլունսա, սե-
նէվի 750 աին քէսէ ազճէ հիսապը իւէ
պու իտարնին մէսարիֆի սէնէվի 30
պին քւսէ ազճէ իւէ էօրթիւլէպիւնէք,
վէ պու ուֆագ մէպլաղ սայէսինտ, ա-
հալիտէն ալընան ազճէ տօղրուտան
տօղրու խաղինէյի ճէլիւլէյի կիրէպի-
նէճէք տար, վէ պալեատէքի հիսապ
իւզրէ երւզտէ տէօրթ մէսարիֆի իւէ էօր-
թիւլէպիւնէք պիր հասըլաթա պէտուլ
100 տէ 150 վէ պէլքիմ 200 պու չօր-
պաճը եա մըգտար եօլու մէմուրլարա
վերիւնէքտէն հէմ էհալի գուրթուլուպ
պըզընթըլարըն էօնիւ ալընմըշ օլաճագ
վէ հիմ տէ խաղինէյի ճէլիւլէյի պէօյիւք
պիր հասըլաթա արթմըշ օլաճագ տըր,
պիր հասըլաթա քի, ահալի գալթէն վէր-
մէքտէ, ֆագաթ խաղինէյի կիրմէմէքտէ
օլուրդունտան պու իւզտէն ահալի եւ-
նի պիր վերկի վէրէճէք օլմըյըպ, իւլա
վերտիկին մահալինէ վարտըմըշ օլա-
ճագ տըր -

Պիզճէ Լկ'ը պիւտճէ իւնընտան միւ-
րատ, սատուճէ ահալինէ մէրազընը թէս-
քին իթմէք օլմաեղպ, ահալինէն ան-
տէն իսթիթատէ իթմէսի հաէ, քէնտի
վաղիթէմիւր իթմիզաքըն պու պէնտ ի-
լէ իպրաղ վէ պուտուն իւէ գալպիմիւր
րահաթ իթմիշ օլուրուլ, իսթ եանը
հիւքիւմէթի Սէնիլէնին էմը ու իրատէ-
սինէ մէնուլ տըր -

—Մըսըր վալիսին սըր քեթիպի
Թալաթ բաշա հալընթէրի, խալալի
բաշա հալընթէրին Սատրազմհազ-
ընթէրի մէքթուպուն վերտիկի ճէ-
վապիւմէյի խալանպալա կէթիւմէք իւզ-
րէ կէլէն չարլէնպի հիւնիւ խալանէ-
րիլէնտէ եօլա չըգմըշ տըր -

—Պէճիգա սէֆիթի Մ. տը կըն-
պիւրի տիւնքի կիւն Պապը ալիյէ ազի-
մէթլէ ր'սմի վիդիթատընը վ'րմիշ տիւր -

—Խարիճիյէ նէգարէթի իքիճի սըր
քեթիպի խալիւ պէյ հալընթէրի,
Բուսիս խալալաթօր վէ իմըլաթօրիյա
հազարաթընը Զաթը հալընթէրի Շահա-
նէ թարաֆընաան թէպրիք իյլէմէք իւզրէ
Լիպտան հանիպինէ ալիմէթ իսթէճէք
տիւր, Ամէտի գալէմի աղալարընտան
Խատտ պէյ վէ մէարիֆի ումուիյէ նա-
զըրը վաշա հալընթէրին միստուլի
Բիֆաթ պէյ հազարաթը խալիւ պէյ
հալընթէրի իւէ պէրապէր կիտէճէքլ'ը
տիւր -

—Զոգ տէֆա կէօրիւտիկիւ մի-
սիլու, Պատրմ բաշա խալալ չօնուգլու-
րընտան պիրիսի պիր պէյկիրին գուրու-
ղունտան զըլ-չէքմէքտէ իքէն, հալլան
պիր թէլքմէ վուրմուշ, վէ չօնուղուն
չէնէսինն սաղ թարաֆը տաղըմըշ տըր -

—Բուս վէ Պուլկարընը պիրպիր-
լէրի իւէ ուզալալարը Պուլկարընը
խօշուա իթմէմիշ կիպի կէօրիւնէքտէ
տիւր վէ պուտն խալաթ իսթ էեաթիւլ'ը-
տէն խալանպալա պուլունան Պուլ-
կար վէքիլ'ընէ մէքթիւր ուզալալա
թարիքին իթմիլաղ իթմիշ օլուրուլա-
րընտան գարը իրաւ գըլընան րթթէս-
թօնաթէլ'ը տիւր -

—Պէյօղլու վէ Պալաթա միւթէ-
սարընթը հալընթէրի, տէրուլ'ըն-
տէ չալըլ չալընան գահվէլ'ըն, քի օ-
րապարտա չալըլ սէպէպիւտն գուճար
օյնանմաղտա խորի գաբաթարըմըշ տըր -

—Ղաթըլ քի մալիւմ տիւր խալ-
եաթ խանը, էօրթու միստաթիթի իւէ
գաբալը օլուրուլա կիւնլ'ը, գոնուլիս
ալիզուլիթաթ իւէ մէղըլ օլունլար Պէյ-
օղլունտա Պալաթա սըրպը գարշը
սինտա Մօգօտն գահվ'ընտանիս
թօրլունպ, գոնուլիս ալըլա սաթար-
լար խոր, Պուլունտան պէօյլէ մէքթիւր

գահվէտէ թօրլունլար գոնուլիս ալը-
վէրիւք եաաագ իսթիլի տիւր -

Թ Է Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ
Մ Ե Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ
(Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ)
Մ Ե Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ
Խ Ե Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ

Թալաթ բաշա հալընթէրի, խալալի
վէ Մըսըր հալընթէրին, սատրազմա
հալընթէրի թարաֆընտան իրաւ գը-
լընան մէքթուպա վերտիկի ղալէթ սու-
հա մէյալ ճէվապիւմէյի համիլ օլուրու-
ղու հալըն պու կիւն խալանպալա կիթ-
մէք իւզրէ եօլա չըգմաղտա տըր -

Մէքթիւր ճէվապ Յրանապ վէ իսթի-
թէրա պաշ գոնուլալարը թարաֆըն-
տան թահսին օլունմիւշ տուր -

Իսթիլի թիւ ՊԱՆԳԱՍԸ
Լ Ե Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ
Պու կիւն էօյլունտէն սոնրա, իսթի-
թէրա պանգաթ տիւրէքթըրլարընտան
միւրէքթէպ օլարագ աղա օլունտան մէլիս-
տէ սքօնթօ ֆիթաթը 3տէն 2 1/2 օլա
գատար էնտիլի միշ տիւր -

ԱՃԵՄԻՍԹԱՆ
Թ Է Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ
Լ Ե Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ

Պապա թապիր օլունտան ԱճԵՄ մէք-
ճէպի ֆըրգաթընտան պիր պէօլիւք քէ-
սան, մահէլլի հիւքիւմէթլ'ըն ալվ
իթիթիւրինէնէպիւր, Շահըն Լօմիւր-
նէ գատտ իթմէք իւզրէ խալանպալա
պուրանա վալըլ օլունլար տըր իթիթի-
ֆաթը խալի իսթիլի ալի ու կիրիֆթ օ-
լունտուլա, Պիր թաղըմ գէվաթը միւ-
թէպիւրէ, մէքթիւր իթիթիւր խալիյէ
Իճագ իսթիլէր -

Իրան աաաթըրի, Թիւրքմէնլ'ըն վէ-
րիշան իտիպ, կարիսէլ գալէսին գապթ
իթիթիւր -

Թ Է Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ

Մալ կէլիկի իլին, պուրալար պիր
չիլին տիւրալիւր
կալալ Մըսըր պուրալար, մէվնու 309
Թունա արաթար 266
Թիթիւք, գալի 48 բէնա
Աֆիս, ղալէթ գալի 34
Ազօթ քէթէն թօրուլու 58

ՅՈՆՏՈ ՅԻՆԱՍԻՐԸ

Լ Ե Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ
Իսթիլի գոնա գաբաթ 93 1/10
Խահաթ ումուիլի ալըլար 43 1/10
« « գաթ 43 1/10

Պօրա գալի գաբաթար

Թ Է Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ

Թրանսըլ ֆօնտտու, ալըլար 73 02
« « գաբաթար 73 23
Իթալիան ֆօնտտու ալըլար 56
« « գաբաթար 55 95
Օսմալը իսթիլ գաթ 335
Խահաթ ումուիլի ալըլ 43 80
« « գաբաթար 44 07
Պօրա գալի գաբաթար

Թ Է Լ Է Կ Բ Ա Յ Ի Թ Լ

ԵՍՆԱՍԸ ՈՒՄՈՒՄԻՍԻԹԷ

ԳԱԼԱԼԱ ԲԱՍԱԼԱԸ

Օգոստ. 7 Աշալաթ գաբաթար 48 34
» 8 Աապաթ 48 30
» 9 Են երւթէք 49 4
» 10 Են ալար 48-29 1/2
Աապա 4 1/2 49 4

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Թ Լ

Ալըլարը մալիւմաթը սահիճէ-
յէնէպիւր, Հատունտան հալընթէլ-
րի սըրքեթիպի վէ վէքիլ օլան Ալըլար-
եան Պերապալաթա ճէնապլ'ըն, ղան
իտիլի քի միւլարիլէյին նիլթ ու էֆ-
թարը նամագպուլ'սինէ հիսալար օլ-
մագ խալէմտիկիտն, կէլէն ճուս
Լըթէսի կիւնիւ, մէքթիւր միւրիլ-
յէթիլընտան իսթիլի իսթիլի տիւր -

Պու տիգթաթա շալան հալաթիս
ճիւսա իրթիսինտէն պէրու նաթը օլմուշ
տա հիւ պիր ղազէթանը մալիւմա օ-

լամմըլ արը, շալաճագ չէյ տիւր, ղա-
նն իտիլի քի պէօյիւք քիւլիւք հիւ
իլին սըր օլմաթ, Բուս քիլիսէսինէ
պիր թէմէլ օլմուշ տուր -

—Բէլալիք միստուլա նէղաթըն,
Ամէրիգալը Միսթաթար, միլէթի-
միլ իրթիլաթիւրըն, թաշարալար-
տա պուլունտան միլէթ վէքիլընի,
պու կիւնթըն, կիտիպ կիլմէ միսա-
րիֆէրին չէքմէք վալիլէ, պիւմէյի
նէ մատտէ հազընտա մէլիս թէլքիլ
վէ թէճէմիւր իթմէք իւզրէ, տալիթ
իթմիլէր, վէ անէր տալի շիլիլիլը
իսթ տէ, ղանն իտիլի քի տիւնքի կիւն
միլէթ վէքիլի Յալար էֆէնտի թարա-
ֆընտան քէնտիլէրէ, էօյլէ էճնէպիլէր
միլիսինտէ պուլունտաթընտ տէյի,
ըւմին խալիլ կէօնտէրիլի տիւր -

Էսթիլ իսթէճէք հալ, պու իքի գըրմ
տալի հիւ տէյիլ իսթ, մէլէպէնէ պ-
ըրըլ պիր պաշա իտարիլէ մալիւք
օլարագ, րահաթ եիւլի կ'օրմէքիւ-
միւտիտէ պուլունտաթըն հալտէ,
ղէվալըլար զիթիտէն չըղըլ գալթա-
նա տիւլէք ֆէհլաթընճա, էճնէպիլէր
էլինտէ եէպիր օլմուշար տըր -

— Խալաթիւր,
Ամաթիլ խալիկան խորհրդի կողմէն
առ ի հատարալիւթիւր առ ձեզ ուղղուած
նամակին մէջ « համալիտ » բառ մը կար,
որոնք սխալմամբ « համալիտ » էք հաստա-
րակած, ուստի կը խնդրեմ որ իթէ կարե-
լի է այսօրուան թերթերնու մէջ ուղղե-
լու բարեհաճիք -

8 օգոստոս 1869 Յ. Կէլիւն

Էֆէնտի,
Անցեալ շաբթու եա ալ գնացի կարնայ
վանքըն մէկը, ուր կ'տեսնայի կերթա-
յին առէն շաբթի քաղաքի ազգայիններ
այր եւ կին աղաք եւ երիտասարդ հանդերձ
կառօք երիվարօք, զինուէք զպառազինօք
ուսեթիւք եւ ընպիլիօք, իմիւրք եւ պա-
րուք, եւ հոն կ'ժողովին եղեր նաեւ գե-
ղերն ալ շատ մը հարանք, ալիլիկնը եւ
կորիճ հայր, սանց խալաթըն մէջ տա-
ճիլիկնը ալ կ'գտնուին, բոլորն ալ առ նա
սարակ Աստղիկն իսթիլիւրէ, Արիսան
քալաթարիլէ, Բաղաթան երկրպագուք,
Աստը Ս Լուսաւորի վանքը կերթան հիւ-
սա խալաթիւր Աստըն իսթիլի մէջ, Աստ-
ուած խալաթի թէլ ինչ անկարգութեան տե-
սարաններ կ'տեսնուին հոն - Ինչ կ'տեսնուին,
ինչ անբարոյականութիւններ, եւ այնտե-
ղին ղառնալէն վիկի արիւնտ դուլիսնորի,
ժողովոտ սրտերով, վիրաւոր անձամբ կ'գի-
մեն կառավարութեան ատենը արաւատա-
նէլ մէկգլմէկ, Այս վանքն ալ կարնեցուց
համայն տեղի գալթիպիլութեան դարձած է -
Եւ քանի մը տարիէ հետէ ասոր կառավա-
րութիւնը յանձնուած է կարնեցի քանի մը
բարեպաշտ հասարակ կարգի անձանց ձեռ-
քը, որք, անապա խօսեցով, բարեմիտ են -
բայց այսպիսի անկարգութեանց զէմն տո-
նելու անձեռնառ, կան կարնեցի օվային մէջ
կարմիր վանք մը եւ խալիպ վանք մը, որք
գարձեալ աշխարհական հոգաբարձութեան
ձեռք են - Բայց մէլէրին մէկ մէկ վարդա-
պետ կ'նստին իրեւն տեսնա իմ միտքս չէ
այս վանքեր նկարագրել այնամալաւ - այլ
զգացունելի թէ այսօր մեր վանքերը ինչ վի-
ճակի կ'մառապեն ոչ միայն կարնայ, այլ
հայաստանի առէն գտնուած տեղերն ալ,
կարնեցի իրեւն թէ դուրսութեան կամ
առողջութեան տեղի երթալի տեղին ալ
ուրին, իլիճէն, որ հանգային տաք ջուր է -
բայց Աստուած խնայէ թէ ինչ կարգի ան-
ձինքն են հոն յաճախուինք - եւ ինչիւր
կը պատուի անոնց լրայօք, Մենք կար-
նեցի եղբարք դուրսութիւն արդիւնք
համար չէ որ կ'գրենք այս քանի տողերը,
այլ աւելի պարկեշտութեան եւ համոտ
գաւարնութեան բարեկամ ըլլալով, կ'վա-
րդենք որ առէն անգամ դոնէ իրենց ան-
ձամբ կրած փառնելին եւ անպատուութեան
թիւններն իրատուելով, իրեւն մարդ,
իրեւն հայ եւ իրեւն քրիստոնէալ վարդին
առնա ժամանակ, Սուրբ Նիքիտան մը ու-
նին կարնեցի, որ ջրոր միւրն օվային մէջ
Շիւնոց գեղին մեծ, եւ մեծ գորտ մը այն
ջրորին մէջ, առէն կերպ դաւ եւ ուստ ու-
նեցողներ կ'գիւմեն հոն, եւ գորտին ձա-
նէն ու շարժմէն իրենք թշկուութիւն
եւ գուշակութիւն կ'տեսնուին, Անպակա եւ
միշտ խուսն կ'գիւմեն ասոր ուստաւորները

Շատ աւելի տեղեր ունին մեր կարնեցի
հայեր, եւ կ'պարծենան թէ աստուծով ի-
րենք շատ բարեպաշտ ժողովուրդ են, Աստ-
ուած այնպէս համարէ, Շատ խառնել չը-
գար ասոնց ներքին կեանքը, որք մարդկո-
յին կեանք առէն կողմն ունին, բայց ի տ-
ղատամտութեան, տէրութենք տես, Շա-
ղովուրդը կ'ճանչնան, գրածս ընդհանրա-
պէս է, բայց միտ մասնաւոր բացատու-
թիւններով -

Մեր քաղաքի իշխանք կամ էֆէնտի
բաւական հարուստ եւ խեղացի են, բայց
քիչ եղերէ որ իրենց պարտուց եւ անուան
արժանի գործեր գործած ըլլան, Լրագիր-
ներ երբեմն ասի ղօղեցին, անի պախառա-
կեցին, բաւական չըլկնէր շարժումներ
ձագեցան այդ ձայներէն, բայց միայն մէ-
կը գայրաջաւ - մէկալ կամ իմացաւ կամ
չիմացաւ - Մասնաւորապէս Պատրիարքան
խալաթար Վսեմ էֆէնտին, որ քաղաքի
մէջ ազգասիրական արդիւնքները ամենէն
շատ ունի, անուղղակի հարուածներ կրեց թէ
արժան թէ անարժան գրիչներ - Բայց ինքն
միշտ առաջին պատիւն ունի իր բարեպաշտ
պարզ սրտով եւ առատաձեռնութեամբ ազ-
գային բարեպաշտ համար - Սորա եղբայրը Մեծ
Սարգիս աղան, որ Յ տարիէ հետէ Գաւառ-
կոսի եւ Բերիոյ կողմերը կ'գտնուէր առեւ-
տրականութեամբ, ու երբեմն երբեմն Սի-
սիի մէջ միշտ առաջ կ'երեւնար ազգայնոց
իր ազգասիրական հոգեով ու ձեռքով,
անցեալ շաբթու Պօրոյ վրայէն իր հայրե-
նիքը հասաւ ոչվաթ, նշանաւոր է իր այ-
ցելութիւնը քաղաքի զարգացին, ուր քանի
մը ժամ մանրամասն աչքէ անցուց արանե-
րը եւ զարգացի մէջ նստելով ուսուցչաց ա-
ռանձին առանձին քալաթիւրիւր եւ տը-
ղայոց խալաթի կարգաց իր գրագիւմէն չա-
րով, որ բաւական եւստիղուն էր, իր տե-
սած քաղաքներու եւ ազգերու օրինակներ
տալով, Մեծ Մ. Սարգիս աղան ուսումնա-
կան մէկը չէ, բայց ուսումնալի փափաքող եւ
շնորհալի ըլլալ կը սիրէ, Գոնէլ աչքպէս
ըլլային մեր ազգայինք, Սարգիս յիշեալ Մեծ
աղան պատուէնք - սա կ'օտոմանար անձամբ
եւ արդեաւ ալ իր խալաթը յայտնելու,
Այս ատիկ կը յիշեցնենք իւր մեծ եղբոր
Վսեմ խալաթար Էֆէնտին խալաթըն ը-
րած խօստման համաձայն, զարգացի քանի
մը ուսումնական կարեւոր դրեալք բարե-
հաճի իրենց տալու, որով խալաթ անանա-
նայ իրենց անունը կարնայ հայ մանկոցին
կեանքով, ինչպէս արդէն շատ բարեպա-
րով երախտապարտ է -

Յուլիսի 10 ին, Սարգիս խալաթար եւ
Մարտի 10 ին, Սարգիս խալաթար
առաւօտ տուր Պատրիարքան զինի, ղեկ-
տաւարեալ քահանայք եւ մանկոցի հանդիս
կանգնեցին երգելով գնացին ուսումնարա-
նը, եւ հոն Տօրլէն Գարեգին Վ. համառոտ
ու աղղու խօսեցով պատուեց ազգային
ընդհանուր բարեպաշտներ - Բարեպաշտ
Վեր. Յարութիւն սրբազանի դարձին. եւ
Մարգարիտ Մ. Յ. Վսեմ, էֆէնտին մասնա-
ւորապէս յիշատակեց, որ դարձեալ նորո-
գութեան բարեպաշտ է - օրնեց եկեղեցա-
կանաց եւ աշխարհականաց կեանքը, անոնց
որ կարգիւնաւորի, այն կարնեցի թարգմա-
նաց սուրբ յիշատակը, եւ նոյն օրը դարձ-
ցին կիրակի հասարակութեան -

Կարնայ խալաթար Մեծ. աղաները ան-
խուլ կ'կարգուլ կալաթարն աղվանց դարձ-
ցը եւ միւս չէքերը լինուին, իրենց մէ-
կերը յատկացած են դարձեալ հոգաբարձու,
որք լաւ կ'նային իրենց պաշտօնին -

Արքեպիս քիթեղարանի ընկերութիւն
մը կայ ի կարն - այս ընկերութեան Տօ-
րլէն ժողովոյ անդամները աշխոյժ երիտա-
սարգիւր են - ասոնք բաւական կրակաւ վէ-
ճեր ունեցան երբեմն երբեմն Մեծ խալա-
կանաց հետ - ինչիւրն այն էր որ ընթերցա-
լի թերթերուն մը շինէին թաղականներ այս
ընկերութեան համար եկեղեցու դրան քով
նոր շինուած մաղազաներուն վրան ի շու-
կայն, եւ հոն ունեցան ընկերութեան սըր-
ճարան մը գատ - ուր թէյ եւ սուրճ ալ
գործածուլ - Թաղականները չէին կրնար
այլ եւ այլ նկատմամբ համաձայնիլ անոնց
առաջարկութեան, եւ անա այս եղաւ
պատճառ, որ ընթերցարանի անդամք սկը-
սան լրագրաց մէջ թաղականներու ղէմն ալ
հարուածներ ուղղել, փոխարէն իրենց այս
չորս տարուան ծառայութեանց, չնորո-
կալութեան արժանի էին -

Քաղաքի զարգաց այժմ գոն վիճակի մէջ
է եւ յոյս կուտայ յառաջիկայիւր - Կարնե-
ցիք չ'պապեցան իրենց նոր անօրէնին ընտ-

ԼԷՎԱՆԹ ՀԵՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻԱ ՆԷՍԻՆԷ
ԳԵՐ ՕՂԼԱՆՆԱ ՅՈՂՐՈՒ ԾՈԼԱՃ, ՅՈՐԾԿԱՆԱԳՏՈՒԼԱՆԱ
ԳՐԱՆՏԵՐԼԷՐ ԳԱՐԵՇԸՆՆԱ ԴԻՍԵՐՈ 467.